

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Diana

Diana, Antonino

Coloniae Agrippinae, 1656

Festum Servare

urn:nbn:de:hbz:466:1-40647

*Etiamsi nō
tatur pri-
mordio ve-
ritatis.*

*Non enim
licet, amissa
vera scriptu-
ra, consimi-
lem fingere.
Aut similia
facere.*

*Licet tamen
corrige literas
dispensa-
tionum ad
mentem Pon-
tificis.*

*Corrigere
scripturas
secundum
mentem Pon-
tificis non
incurritur
censuram.*

Veritati, dicatur falsarius? verbi gratia facta est apocha alicujus solutionis cū subscriptione testis: amittitur, qui illam reficeret, & loco testis subscriberet, esset falsarius: Petrus mutuat centum Caio pecunia numerata. At Notarius in instrumento non apponit illud pecunia numerata, potest ne novum instrumentum cum illis verbis effingere? Rursus Episcopus concedit Sacerdoti facultatē audiendi Confessiones, & absolvendi reservata: At Magister Notarius in litteris non apponit facultatem in reservata, potest ne ille apponere? Ad quæsitum generaliter negativè respondere Clarus lib. 4. §. falsum nu. 34. Et in particulari duos primos casus concedit Gypsius de casu refer. cap. 13. cas. 2. n. 7. ultimum Bellochius part. 2. quæst. 9. nu. 113. quia ex l. cum filius, §. hares meus ff. de legat. 2. non potest dici falsus, quod juvatur primordio veritatis. Sed ipse par. 3. tract. 6. res. 56. cum Baldo summ. V. Scriptura, nu. 7. & alios doceri, mortale peccatum esse, amissa vera scriptura, similem fingere: quia est contra virtutem veritatis, & cedit in Reipublicæ detrimentum Cæterum probabile est, quod si quis corrigeret litteras juxta mentem Pontificis, ut si supplicatio facta sit pro Petro Panormitano & litteræ expeditæ sint pro Petro Messanense si quis litteras conformaret cum supplicatione, non peccaret, nec incurreret excommunicationem Bullæ Cœnæ. Ita Naldus ibi V. falsum, num. 4. part. 5. tract. 14. res. 40.

2. Falsarius quoque est, qui dispensationem Apostolicam, mentitis causis impetravit, in quo casu dispensatio non valet. Sed de hoc vide V. Dispensatio à num. 7.

3. Illicitum est falsificare scripturas, quamquam verum dicant part. 5. tract. 8. res. 61. Sed corrigere aliquam secundum mentem Pontificis in suis litteris non incurritur in Censuram Bullæ Cœnæ, sed fautores, & defensores falsificantium incurrunt in pœnam falsariorum non reservatam in Bulla. part. 9. tract. 7. res. 15.

F A M A.

1. Fama non læditur injustè, si damnatus ab Inquisitoribus in uno loco publicetur in alio. part. 10. tract. 12. res. 5. Ubi plura requirere.

Detractiones leves ab eodem, vel de eodem ipsius repetitæ uniuntur ad constituendam infamiam gravem. Cardinalis de Lugo. part. 10. tract. 75. res. 17.

FESTVM SERVARE.

1. P Ræceptum de servandis diebus festis duobus completur, auditione Missæ, de qua V. Missam audire, & abstinentia ab operibus servilibus, ut fodere terram, fabri facere, & similia. †

*Servandum
est festum au-
diendo sacrifi-*

2. Et quidem hoc prohibetur Christianis tantum. Unde non damnare dominum, qui prædicta opera imponeret mancipio infideli: quia iste non peccat, cum non tenetur legibus Ecclesiasticis. Qua ratione docuit Laymann. lib. 1. tract. 4. cap. 5. n. 3. licitum esse, imponere opera servilia perpetuo amentibus, quamvis contrarium doceat Fernandez par. 3. mandam. 3. n. 16. part. 5. tract. 4. res. 7. & part. 7. tract. 7. res. 58.

Et abstinendo ab operibus servilibus.

3. Prohibentur etiam diebus festis juramenta cap. 2. de feriis. Ubi Abbas putat prohiberi etiam extrajudicialia. Sed Cajetanus in 2. 2. quæst. 122. artic. 4. cuius sententiam probabilem existimo cū Layman lib. 4. tract. 7. c. 2. numer. 8. putat prohiberi solummodo judicialia, quæ solemniter præstantur coram Judice: nam de tali materia agit textus, & alioquin omne juramentum privatum, ex eo solū quod infesto fiat esset speciale peccatum. Igitur si absit scandalum non peccant Notarii celebrantes contractus in diebus festis. Quod si in festis celebrant contractus rusticorum, qui in profestis absunt à Civitate, Rodriq. tom. 1. cap. 122. num. 3. eos excusat etiam ratione necessitatis: ob quam in parvis oppidis, ait Suarez de relig. to. 1. lib. 3. cap. 30. n. 17. permittit judicia litigantium diebus festis.

Ac iuramentis iudicialibus tantum.

Nam Notarii, cessante scandalo, possunt celebrare contractus.

Maximè rusticorum.

festis, quia in profestis rustici non ad-
sunt *part. 2. tractat. 15. resol. 34. †* & refe-
rendo iterum *part. 4. tract. 4. resol. 62. §.*
Nota etiam †

Quoniam ve-
ro scribere, &
transcribere
non est opus
servile, non
peccant Com-
missarii, &
Notarii, vel
alii, acta
Curie, ser-
mones, & alia
transcriben-
tes.

Etiam ex
mercede.

Qua ratio
excusat etiā
Typographos
ordinantes
caractere.
Pictores.

Diglatiato-
res.

4. Commissarii, Notarii, & alii offi-
ciales acta Curie transcribentes, sicut
etiam alii transcribentes sermones Præ-
dicatorum, & DD. allegationes pro mer-
cede id diebus festis, non peccant mor-
taliter: quia scribere non est opus servi-
le, cum sit actio de se mentalis, & spiri-
tualis, etiam si non fiat gratia addiscendi
sed sine profectu, & ex mercede: nā hoc
est per accidens, & non est servile. Ita
Suarez de relig. tom. 1. lib. 2. cap. 25. num. 4
contra Cajetanum in 2. 2. q. 122. art. 4. p.
2. tr. 15. ref. 35.

5. Similiter Typographi characteres
in die festo ordinantes, nō peccant mor-
taliter: quia hoc etiam est opus de se me-
tale, non servile. Ita Homobonus volu-
min. 1. p. 2. resp. 34. At verò prælo incum-
bere est merè servile, & ideo in diebus
festis illicitum. Ita etiam Homobonus
ubi supra p. 4. tr. 4. ref. 62. Quod etiam de
Pictoribus docet Layman lib. 4. tr. 7. c. 2.
num. 3.

6. Digladiatores etiam vulgo Scher-
midori artem in die festo exercentes ex-
cusantur à Granado in 2. 2. contro. v. 3. tr.
12. disput. 4. sect. 7. num. 67. existimante
contra Suarez de Relig. tom. 1. lib. 2. c. 28.
num. 8. exercitium armorum non esse
opus servile, sed liberale, sicut saltare,
pulsare citharam, &c. Er ita etiam ego
sentio. *part. 4. tract. 4. ref. 230.* Immo pro-
babilis etiam est opinio Granado ubi supra
num. 65. contra Suarez, ubi supra, quod
diebus festis licitum sit bellare, etiam
seclusa necessitate, si Missa audiarur. Im-
mo contra Rodriguez sum. p. 1. c. 126. n.
10. puto id nec esse peccatum veniale.
Adde, quod stando in contraria senten-
tia, ferè semper est licitum: quia semper
adest aliqua utilitas, vel necessitas in nō
differendo bello in aliud tempus: unde
excusantur etiam, qui urbes, & oppida
aggribus, vallo, & fossa muniunt, &c.
part. 4. tr. 4. ref. 229.

Et in bello
agg. n. 5. &
alia fabri-
cantes.
Quid de pi-
scatione?

Aucupatio-
ne?

7. Piscatio, aucupatio, venatio secun-
dum aliquos sunt opera de se servilia, ac

proinde illicita Ita Suarez tom. 1. lib. 2.
cap. 28. num. 3. Sed Granado in 2. 2. contr. Venatione
3. tract. 12. disputat. 4. sect. 7. numer. 65.
docet venationem ferarum non esse ser-
vilem, licet fiat propter lucrum: piscationem
verò esse servilem, si fiat ferendo
retia, remigando, &c. Filliuc. tom. 2. tr. 17
cap. 9. num. 172. & 173. docet, non esse illi-
citam venationem, piscationem, &c. in-
dustriosam, & ob recreationem: esse ve-
rò illicitam si sit laboriosa, & ex officio.
Adverte etiam, quod Suarez admittit
ratione consuetudinis venationem in
die festo. Non autem piscationem, p. 4. t.
4. ref. 222.

8. Computare diebus festivis cum ope-
rariis & illis mercedem solvere non est
illicitum: quia voces, aut recognitio scri-
pturatum, & de se taglie non sunt opus ser-
vile; numeratio verò pecuniæ ex merce-
de præbendæ, est parva quantitas. Con-
trarium docet Marchantius ref. past. ad
Decal. p. 1. c. 3. q. 5. tr. 13. ref. 83.

9. Iter agere (& consequenter saltare,
choreas ducere, &c.) non est opus servi-
le, quia est actio naturalis in quadam
corporis situatione consistens: quapro-
pter in die festo non est illicitum. Ita
Suarez de Relig. tom. 1. lib. 2. cap. 27. num. 2
contra Sorum de justit. lib. 2. quest. 4. ar. 4.
part. 4. tract. 4. ref. 222. §. Notandum. Un-
de agasones, seu muliones inchoantes
iter cum bestiis oneratis in die festo, ra-
to peccant mortaliter. Nam si aliquando
peccant, id est ratione laboris in levando
& imponendo onera, quod est opus ser-
vile: sed hoc ut plurimum fit in parvo
tempore. Suarez verò ubi supra n. 3. illos
excusat solum in continuatione itineris
in profesto inchoati, ratione publicæ u-
tilitatis, vel vitandi proprii nocuenti.
part. 2. tr. 15. resol. 36.

10. † Opera servilia in diebus festivis
exercentes excusari possunt: primò, ra-
tione necessitatis: secundò ratione lucri
transitorii: tertio, ratione consuetudinis
Nam festū servare debemus ex lege hu-
mana, quæ consuetudine tolerata à Præ-
latis revocari potest, saltem quoad ali-
quem actum: quarto, ratione pietatis: &
quinto, ex parvitate materiae †.

Vnde mulio-
nes iter in
festo inci-
pientes cum
bestiis oner-
tis raro pec-
cant mortu-
liter.

Qui vero
opera servilia
exercent, ex-
cusari possunt
Aut ex ne-
cessitate, ut
sartores, la-
borantes pro
funere, &c.
Aut ratione
lucri trans-
itorii, ut pisca-
tores halecū,
& thymno-
rum.
Es secundum
aliquos, bar-
bitonsores.

11. Itaque ratione necessitatis excu-
santur sartores, conficientes in diebus fe-
stis vestes, vel alta pro funere, & inter-
dum etiam excusantur, si post medium
noctis præcedentis, festum laborare co-
guntur, ut vestes promissas perficiant.
Ita Layman. lib. 4. tr. 7. c. 7. n. 2. part. 4. tr.
4. ref. 62.

12. Ratione lucritransitorii concessit
Summus Pontifex in cap. licet de foris pi-
scationem halecum, quæ uno anni tem-
pore transire solent, quod etiam intelli-
gendum est de piscatione thymnorum,
& piscium similibus. Id quod Fernand. p.
1. c. 7. §. 1. n. 6. & Cajetanus summ. V. Fe-
stus dies c. 1. extendunt ad quodlibet lu-
crum transitorium repentinè occurrens:
& ex hoc capite excusant tonsores in die-
bus festis tondentes, propterea quod in
aliis diebus propter occupationes ton-
dendi non accedunt. Quod etiam docet
Homobonus volum. 1. p. 2. resp. 36. p. 4. tr.
4. ref. 62. §. Notandum. Sed supradictam
opinionem improbat Suarez de Relig. t. 1.
lib. 2. cap. 33. num. 9 quia in eo cap. Sum-
mus Pontifex respexit ad utilitatem pub-
licam, & idèd non debet fieri extensio
ad privatam singulorum. Ego verò opi-
nionem Fernandez tunc solum libenter
admitterem, quando utilitas, & lucrum
transitorium cessans esset tanti momen-
ti, ut ejus amissio non mediocriter nocu-
mentum à prudente judicaretur. Ton-
sores verò si barbam unius, vel alterius
radant, excuso ex parvitate materiæ; si
verò radant omnes, ubi adest talis con-
suetudo tolerata, ratione consuetudinis,
p. 2. tr. 15. ref. 34.

Aut ratione
pietatis, ut
laborantes in
eleemosynâ.

13. Ratione pietatis, quamvis magis
placeat sententia Cajetani in 2. 2. q. 122.
n. 4. non excusantis laborantes in die fe-
sto, cum extra necessitatem opus præce-
ptum Religionis non debeat prætermitti;
tamen Palatius in summa excusar ope-
ra servilia exercentes in die festo ratio-
ne pietatis, & propter eleemosynam.
Idem docet Villalobos man. cap. 22. n. 80.
quoad opera servilia quæ secreto fieri
possunt. p. 4. tr. 4. ref. 177. Idemque docet
Marchantius ref. Pastor. ad Decalog. part.
1. cap. 3. q. 2. exemplificans de eo, quila-

boraret in gratiam Templi, vel loci pii, Puella suen-
præsertim si id faciat de licentia Parochi res ad fugien-
part. 5. tract. 13. ref. 83. Excusantur quoque dum otium.
ratione pietatis puellæ in die festo suen-
tes, vel aliud opus facientes ad vitan-
dum orium, & ne ad fenestras se conspi-
ciendas exhibeant. Ita Sà V. festum num.
6. & Homobonus volum. 1. part. 2. resp. 35.
contra Comitolum lib. 4. q. 37. part. 4. to.
4. ref. 62. in fine, & referendo olim p. 3. tr.
5. ref. 8. §. Notandum est etiam hic. Ornan-
tes tapetibus, & auleis Templorum pa-
rietes vulgo paratori possunt hanc artem ornantes.
in die festo exercere, quamvis in præce-
dentibus diebus id facere potuissent. Ita
Bonacina de leg. disp. 5. q. un. punct. 3. nu. 30.
contra Coradum part. 2. q. 233. p. 3. tr. 5.
ref. 8. §. An qui.

14. Ex parvitate materiæ excusantur Aut tandem
opera servilia exercentes in die festo se- ex parvitate
cundum Reginaldum tom. 2. lib. 16. c. 3. materia.
n. 53. si laborent minus integra hora. Se- Vt laborantes
cundum Marchantium qq. pastor. cap. 3. per duas ho-
q. 2. si non laborent per tres horas. Sed ras.
ego puto cum Filiucio tom. 2. tract. 27.
cap. 11. num. 205 paucam materiã in hac
re esse duas horas. Quod etiam docuerat
Henriquez Compend. cas. moral. cap. 7.
num. 5. & docet novissimè Granada in 2.
2. controv. 6. tract. 2. disp. 2. sect. 6. num. 54.
part. 2. tract. 15. ref. 36. §. Quam part. 3.
tract. 5. ref. 8. in fine & part. 5. tract. 5. ref. 6.
Adverte autem, quod in operibus foren- Non tamen
sibus, & judicialibus parvitas materiæ opus forense
non debet sumi ex quantitate temporis magna consti-
insumpti, sed ex qualitate operis. Unde derationis
vnditio rei magni momenti, cum ma- exercentes,
gna solemnitate celebrata, etiam per quantumvis
parvissimum tempus esset peccatum brevis tempo-
mortale. Quod à fortiori procedit de a- ra.
ctibus judicii. Secus si res vendita esset
parvi momenti, ut vendere calecos &c.
Ita Palaus tom. 1. tr. 9. disp. 2. punct. 3. n. 4.
ref. 6. cit. §. Non desinam.

15. Laborans in die festo non potest Causa festo-
puniri à Judice laico, sed tantum ab Ec- rum ad Judi-
clesiastico, ad quem spectat ad hoc li- cem Eccle-
centiam concedere Et sic declaravit Sa- stasticum
cra Congregatio apud Megalium consil. spectat.
97. numer. 2. particip. 4. tractat. 1. resolutio.
94.